

Indledning

Hinduisme i Danmark som et begrænset feltstudium er alle tiders til at forstå hinduisme som en levende religion i verden i dag. Men det er også et godt undersøgelsesfelt i forhold til at forstå, hvordan religion tilpasses tidens nye fordringer og til den kultur, den nu bliver en del af, med de forandringer (både på det fysiske og det psykiske plan), det afstedkommer.

Desuden udfordrer hinduisme vores almindelige kategoriseringsparametre inden for religionsforskningen. Derfor er hinduisme særligt god at inddrage, når religion både som fænomen og begreb skal diskuteres, og ikke mindst hvis vi skal forsøge at forstå, hvad religion måske også er.

Ambitionen med denne bog er på den ene side at præsentere læseren for en meget svært definerbar religion eller religionsform, men på den anden side samtidig at pege på den akse, traditionen udgør, og omkring hvilken hinduisme forstået i bred forstand trods alt drejer. Bogens tekster er udvalgt med henblik på at give læseren et indblik i denne traditions mangfoldighed og flertydighed. Der vil være mere traditionelle tekster fra den brahminske kernetradition, men der vil også være tempelsange, tempelritualer, diskussioner fra det tamilske ungdomsblad *Brobyggeren*, interviews og tekster fra nyere religioner, såsom ISKCON-bevægelsen og Amma-Danmark, som bygger på hinduismen, men uden nødvendigvis at ville kategorisere sig som sådan.

Hensigten er altså at give læseren et indblik i hinduisme ud fra en bred religionshistorisk typologisering. Dette vil forhåbentlig også kunne danne udgangspunkt for diskussioner om, hvor meget der skal til, før man kan kategorisere en religionsgruppe som fx hinduistisk. Og forhåbentlig kan det også føre til diskussioner om eller refleksioner over, hvordan man kan eller bør placere enkeltindividet i forhold til en religion, men også over, hvor grænsen går imellem religion og spiritualitet og imellem religion/spiritualitet på den ene side og kultur/etnicitet/sekularitet på den anden.

Bogen kan læses med fokus på tekstlæsning, men den kan stadig også læses som en overordnet præsentation af hinduisme i verden og i Danmark. Er der fokus på tekstlæsning, så kan mine overordnede præsentationer bruges til at

sætte teksterne i kontekst (historisk eller en given sammenhæng). Hvis man ønsker at blive klogere på hinduisme generelt og i Danmark specifikt, så bør teksterne blot indgå som understøttende og uddybende materiale. Bogen lægger altså op til forskellige læsestrategier.

Det er nemlig vigtigt for mig, at bogen både skal kunne læses af den alment interesserede og kunne indgå i undervisningen. Det gælder lige fra udskolingsklasser i folkeskolen og i gymnasiet, hvor bogen udover at danne grundlag for at blive klogere på hinduisme også vil kunne indgå, hvis der arbejdes med en bestemt tematik som fx unge og religion. Det samme gælder for læreruddannelserne. Bogen skal samtidig også kunne bruges som en introduktion til hinduisme på de religionsvidenskabelige og antropologiske studier på universitetet. Det er en af grundene til, at der også er en del forskningshistorie og teori med, som dog primært fremstilles adskilt fra resten af teksten. Således kan man som læser eller underviser selv vælge, hvor meget man ønsker at fokusere på netop de dele. Jeg håber, jeg har tilgodeset alle niveauer, men det kræver også, at bogen og de enkelte kapitler læses selektivt, afhængigt af hvilket niveau bogen læses på.

Kapitel 1 er primært en religionshistorisk introduktion til hinduisme som religion, men det giver også et indblik i de transformationer, som har fundet sted op igennem historien. Læseren vil i dette kapitel blive præsenteret for nogle af de begreber, som har betydning for at forstå hinduismen i dag – både i verden og i Danmark.

Og mens kapitel 1 er en bred religionshistorisk introduktion til hinduisme, så vil kapitel 2 forsøge at give et overblik over den særlige danske hinduistiske religionshistorie. Det er vigtigt at have den vinkel med, da den ikke kun kan forklare det særlige ved de hinduismereformer, vi møder i dagens Danmark, men også hvorfor dele af det hinduistiske traditionsgods såsom yoga næsten ubemærket diffunderer ind i det danske samfund, mens man er kritisk over for andre dele.

Kapitel 3, 4 og 5 vil alle zoome ind på Danmark og præsentere de tre typer af hinduisme, som jeg præsenterer jer for i denne indledning. Kapitel 3 og 4 vil derfor omhandle hinduer af herkomst. Og mens kapitel 3 er en mere generel introduktion, så vil kapitel 4 fokusere på den nye generation af unge hinduer af herkomst, som på mange måder forholder sig kritisk til den tradition, de er født ind i, men også har en veneration for. Traditionen er med andre ord til forhandling. Kapitel 5 giver eksempler på to af de hindurelaterede grupper i Danmark, og det lægger samtidig op til en diskussion om kategorisering.

Hinduismetyper

“Jeg er hindu, men jeg er også ateist.” Sådan udtalte en ung tamilsk fyr sig, da jeg spurgte ham om hans forhold til hinduismen. Han er født i Sri Lanka, men vokset op i Danmark, og er en af de mange unge hinduer her i landet, som skal forsøge at finde sit ståsted og sine forankringspunkter som hindu i en eller anden forstand i en dansk kontekst. Hans udtalelse er ikke nødvendigvis repræsentativ for alle hinduer her i landet, men den viser, at en tilknytning til hinduisme også kan være kulturelt eller etnisk frem for religiøst begrundet.

Modsvarende hertil kan andre hinduer i Danmark lægge vægt på, hvad man i Danmark vil definere som den religiøse dimension af den hinduistiske tradition, og nedtone det kulturelle, som de i større eller mindre omfang forbinder med det at være dansk. Og her kobles det kulturelle ofte til en særlig nationalitetsfølelse, hvor en lakmusprøve for dem, jeg har talt med, er, at de føler sig som danske, når de besøger familie i Indien, Sri Lanka eller Nepal. Andre igen føler et stærkt nationalt bånd til Indien eller Sri Lanka, også selvom de bor og er vokset op i Danmark. Og hos dem kobles religion og politik ofte sammen.

Forankringspunkterne til hinduismen, og hvilken betydning de har for dem, som selv betegner sig som hinduer, er således mangetydige her i landet, ligesom de er det andre steder i verden. Dette billede bliver ikke mindre mangfoldigt, når jeg i denne bog ikke kun tager de omkring 25.000 hinduer af herkomst, som bor eller opholder sig i Danmark, med i betragtning, men også de grupper eller individer, som enten kan klassificeres som hindurelaterede eller hinduinspirerede.

Det gælder fx visse yoga- og gurugrupper, men også de mange danskere, som i et vist omfang er inspireret af tankegods fra hinduismen. Fx er troen på reinkarnation steget kraftigt de seneste år, ligesom brugen af ordet karma som en dagligdags sproglig vending er udbredt. Derfor kan man retorisk spørge, hvem af de følgende to personer, der er mest “hinduistiske”:

- Den unge tamilske mand, jeg citerede i indledningen, og som forklarede: “Jeg er hindu, men jeg er også ateist, og jeg går kun i templet, hvis mine forældre presser mig til det. Og når jeg er i templet, så kan jeg godt lide stemningen, men jeg ser mest på unge piger. Dog tror jeg, at jeg nok vil interessere mig lidt mere for hinduismen, når jeg bliver gift og får børn. Børnene skal vide, hvad deres baggrund er.”
- Den midaldrende kvinde af dansk herkomst, der beskriver sin religiøse identitet som følger: “Jeg er medlem af den danske folkekirke, men jeg har

sat mit eget lille krydderi på, blandt andet tror jeg på reinkarnation, jeg kan godt lide det, Sai Baba siger, og jeg dyrker yoga og har mit eget private sanskritmantra, som jeg har fået af en guru engang, og som jeg bruger, når jeg mediterer.”

De tre typer af hinduisme, som jeg vil operere med i bogen, og som bogens kapitler er opdelt efter, er som følger:

1. **Hinduer af herkomst**, dvs. dem, som er født som hinduer. Denne gruppe tæller 1. og 2. generation af hinduer, der er kommet til Danmark fra enten Indien, Sri Lanka, Nepal eller et andet hindusamfund i verden, fx i Syd- og Østafrika, England, Tyskland eller Canada.
2. **De hindurelaterede grupper**, som er bevidste om deres tilknytningsforhold til den hinduistiske tradition, også selvom de ikke vil betegne sig selv som hinduer. Herunder hører altså også den vediske tradition, som hinduismen i stor grad bygger videre på.
3. **De bevidst og ubevidst inspirerede grupper eller personer**, som enten anser en hinduistisk person som deres guru og vejleder eller religiøse, etiske pejlingspunkt. Det kan også inkludere de mange danskere, som i større grad har indoptaget dele af et hinduistisk verdens- og livssyn, men uden at de derved føler sig som hinduer. Her kan en kombination af visse yogaformer, som er klart hinduistisk forankret, troen på reinkarnation (den sidste værdiundersøgelse fra 2019 viser, at det drejer sig om omkring 25 % af danskerne), brugen af og troen på karma og eventuelt også et hinduistisk inspireret monistisk gudsbegreb tages med i betragtning. I denne gruppe vil der findes mange, som stadig er medlem af den danske folkekirke, men som lader sig inspirere af det fælles indiske tankegods eller lader det være et væsentligt supplement til deres individuelle tro. Den sidste gruppe er vigtig at inddrage for at forstå, hvordan hinduisme også kan komme til udtryk i en dansk kontekst.

Med disse tre foreslåede analytiske kategorier har jeg som forsker truffet et valg i mit forsøg på bredt at indfange den hinduistiske tradition i Danmark. Jeg arbejder således ud fra det, man i religionsforskningen kalder et *udefra 3.- og til dels 4.-ordensperspektiv*. Men mens den første kategori på mange måder flugter med det, man kan kalde et 1.- og et 2.-ordensperspektiv, så er de sidste to

Figur 2. De tre typer af hinduisme.

kategorier dannet særligt ud fra et 3.-, men også et 4.-ordensperspektiv, hvor de, jeg kategoriserer inden for gruppen, måske ikke selv ville gøre det samme. Det er, hvad man kan kalde spændingen imellem en forhåbentlig velbegrundet forskningsmæssig nødvendighed for at danne gode analytiske kategorier til at skildre den virkelighed, som altid på en eller anden måde vil gøre modstand, og så virkeligheden og genstandsfeltet selv – i dette tilfælde hinduisme og hinduer.

Mens inddragelsen af den første type, som er hinduer af herkomst, nok ikke vil støde på megen kritik i en bog om hinduisme, kan det diskuteres, om de andre to typer overhovedet skal med, eller om de snarere skal med i en bog om nye religioner eller om spiritualitet i Danmark. Det lægger således op til en diskussion om, hvordan man kategoriserer, når religion som et dynamisk og flydende fænomen, der manifesterer sig på et utal af måder, skal klassificeres. Det gælder også, når der skal sættes tal på trostilhørsforhold i dagens Danmark. At kategorisere udfordrer med andre ord vores måde at forstå religion på. Jeg vil med denne bog opfordre til, at man tager diskussionen op.

De tre typer kan skitseres som vist i figur 2 med type 1 i centrum og type 3 i periferien. Cirklerne viser en skala, der går fra meget til mindre erkendt tilknytning til hinduismen, men hvor det er en pointe, at grænserne imellem dem er flydende og gensidigt påvirkelige. Det er vigtigt at slå fast, at de tre cirklers størrelse ikke har noget med antallet af personer inden for hver gruppe at gøre. Man kan også anskue det som et netværk af relationer, hvor et netværk modsat er kendetegnet ved ikke at have et centrum, men ved at skabe relationelle tilknytningspunkter. Her kan fx begrebet karma udgøre et knudepunkt for både en stærk hindutroendes forestillinger om hinduisme, hvor

FAKTABOKS

ANALYTISKE KATEGORIER

- 1. -ordensperspektiv:** Indefra, hvor det at været hindu er givet på forhånd ud fra fødsel og opdragelse, hvilket kommer til udtryk i religiøs og kulturel praksis og særlige omgangsformer. Det kan også kaldes lægmandshinduisme.
- 2. -ordensperspektiv:** Indefra, men ud fra en reflektiv og kritisk vinkel, hvor der sættes ord på, hvad der er særligt ved hinduisme og det at være hindu. En sådan vinkel kan både komme til udtryk ved en teologisering eller filosofering af hinduismen og ved en generel religionskritik. Typiske repræsentanter for et 2.-ordensperspektiv er religionseksperter inde fra traditionen selv, såsom præster og guruer, men kan også være fx unge hinduer i Danmark, som er kritiske over for deres egen tradition. De er alle personer, som sætter ord og begreber på, hvad de mener er særligt ved deres tilhørsforhold. Det er altså hinduers studium af hinduismen, der er tale om.
- 3. -ordensperspektiv:** Udefra og fra et videnskabeligt perspektiv, hvor forskere, som ikke selv er hinduer, eller i hvert fald arbejder ud fra et videnskabeligt paradigme, studerer, klassificerer og kategoriserer hinduisme for at kunne blive klogere på hinduisme som religion.
- 4. -ordensperspektiv:** Her arbejder man ud fra universalier, dvs. ud fra en overordnet kategorisering af, hvad der kan bestemmes som religion som særligt fænomen. Her arbejdes især ud fra et teoretisk og religionsfænomenologisk perspektiv.

Andre analytiske kategorier: Hvis det ovenstående bliver for kompliceret, kan man også vælge en mere simpel analytisk kategorisering, som slet og ret er en skelnen imellem **et indefra- og et udefrakommende perspektiv**. Her betegner indefraperspektivet, at hinduer selv (lægfolk, guruer og præster) sætter ord på troens indhold, og udefraperspektivet, at andre gør det (ikke-hinduer, forskeren).

Det svarer nogenlunde til begreberne **emic** (indefra) og **etic** (udefra), skønt disse begreber er hentet fra sprogfilosofien (Kenneth L. Pike). Emic betegner mere specifikt, at man anvender hinduernes egne termer og begreber uden nødvendigvis selv at være hindu, fx som forsker, og etic, at man anvender mere overordnede videnskabelige begreber, der blandt andet kan bruges i en sammenligning med andre religioner.

karma ses som betingelsen for dette liv og liv, som skal følge, og også indgå i tankeverdenen hos en ikketroende dansker af herkomst, som bruger karma som en beskrivelse af en særlig spirituel stemning.

Mens grupperne med hinduer af herkomst, som udgør omkring 25.000, og de hindurelaterede, som udgør under 1.000, er relativt nemme at tælle, så kan de ubevidst inspirerede være meget svære at sætte et tal på. De kan blive over en million, hvis man tæller det meste med, men selvfølgelig langt mindre, hvis det, som tælles med, skal have en klar relation til hinduisme og kun tælles med, hvis det ikke er i en oversat "fordansket" form.

Fx har yogaen undergået mange forandringer i mødet med det danske kulturlandskab, så den i flere tilfælde er blevet sekulariseret, ligesom begrebet karma, som nævnt ovenfor, i Danmark oftest bruges som en "feel good"-tilstand nu og her frem for i sin egentlige betydning.

Hinduismens forskellige repræsentationsformer

Det brugbare ved de tre valgte hinduismetyper er også, udover at de understreger hinduismens mangfoldige udtryks- og repræsentationsformer, at de kan sættes i relation til de tre overordnede hinduformer, som den norske religionshistoriker Knut A. Jacobsen (2003) foreslår som brugbare til at afdække hinduismen som religion i bred forstand i Indien. Jacobsens tre former markerer ikke kun hinduismens mange ansigter i Indien, de er også analytisk interessante, når man vil forsøge at afdække og ikke mindst forstå, hvorfor hinduisme kan komme så forskelligt til udtryk i dagens Danmark, og hvordan der kan forhandles på tværs af mine valgte hinduismetyper.

Knut Jacobsen skelner henholdsvis imellem det, han kalder for den brahminske kernetradition, for organisationshinduisme og for stammetradition. Den sidste kategori vil man med god ret også kunne kalde lokal lægmandshinduisme, hvor hinduisme og særlige lokalt forankrede traditioner smelter sammen. Jeg vil i det følgende kort gøre rede for de tre former og koble dem til mine valgte typer.

Den brahminske kernetradition kan forstås som værende lig med den dominerende elitereligion, der peger på de vediske tekster (de tidlige sanskrittekster fra perioden 1200-300 f.v.t., se kap. 1) som udgangspunkt for det, vi i dag kalder hinduisme. Den peger også på, at det er den øverste sociale klasse, brahminerne, som er de rette formidlere af hinduismen.

Det er ofte denne form for hinduisme, som der i videnskabelig litteratur tages udgangspunkt i, når hinduisme som religion beskrives. Det skyldes ikke

mindst, at den passer godt til en vestlig forståelse af, hvad der er religion, særligt fordi den baserer sig på tekster og udlægningen af tekster.

I denne bogs optik er det interessant, at mange unge 2.-generationshinduer i Danmark i langt højere grad er begyndt at forankre sig i den brahminske kernetradition. Det gør de af flere grunde, men overordnet set, så er det nok, fordi den passer godt ind i, hvad danskere almindeligvis forstår ved religion. Og her spiller deres undervisning i religion i folkeskolen og i gymnasiet ofte ind.

FAKTABOKS

KARMA

Begrebet karma stammer fra sanskrit og betyder "handling" eller "gerning". Det er egentlig en forklaring på genfødslernes kredsløb, samsara, hvor den enkeltes gode eller dårlige handlinger i dette liv er begrundelsen for, hvilken genfødsel denne opnår i sit næste. I dag i Danmark og andre steder i verden bruger man det også til at forklare en nu og her-følelse, ofte som en form for "feel good"-oplevelse: "Der var god karma i rummet den aften." Denne form for karmaforståelse bruges også ofte i reklamebranchen: karma-sushi, karma-massage o.l.

En anden vigtig grund er, at den kan forbinde de unge til en form for fælles global hinduisme. Det betyder samtidig også, at de unge hinduer kan have svært ved at forlige sig med deres forældres tilgang til hinduisme, som de kalder ureflekteret, idet de i højere grad knytter sig til en lægmandshinduisme.

Organisationshinduismen tager ofte udgangspunkt i en bestemt historisk grundlægger, fx en guru eller en bestemt skole inden for hinduismen. Af helt centrale skoler kan nævnes de seks darshanaer (dars-hana betyder "rette skue", se oversigt i kap. 1), som blev til omkring vores tidsregnings begyndelse, men også Advaita vedanta-bevægelsen, der refererer til Shankara (800-tallet e.v.t.) som sin grundlægger, er værd at nævne.

Disse organisationer eller skoler fokuserer stærkt på frelse eller mere præcist: på hvordan mennesket op-

når frigørelse (moksha) fra genfødslernes kredsløb (samsara). De er oftest enten stærkt asketiske og yogaorienterede, eller også er de forvaltere af en specifik rituel tradition, hvor der lægges vægt på, at en bestemt form for ritualisering fører til frigørelse. Det kunne fx være i form af ritualet bhakti, hvor man igennem offerpraksis i templet eller ved et husalter viser kærlig hengivenhed over for en guddom.

Mange af disse grupper er tæt forbundet med den brahminske kernetradition, og mange af organisationernes ledere er selv brahminere, men der findes også et stort antal, som står i direkte opposition til den brahminske kerne-tradition. Det gælder ikke mindst forskellige former for tantriske bevægelser, som i dag også tiltrækker mange af ikke-hinduistisk herkomst i Europa og USA – spændvidden er altså meget stor inden for denne hinduismeform.

En vigtig gruppe inden for organisationshinduismen – specielt når man fokuserer på hinduisme uden for Indien i dag – er de missionerende gurubevægelser, hvorfra flere guruer har opnået international anerkendelse. Af guruorienterede grupper, som også har etableret sig i Danmark, kan nævnes International Society for Krishna Consciousness (ISKCON, også kaldet Hare Krishna-bevægelsen) med Bhaktivedanta Prabhupada (1896-1977) som deres guru; Transcendental Meditation med Maharishi Mahesh Yogi (1918-2008) som deres guru; Sathya Sai Baba-bevægelsen med gurun Sai Baba i en af sine inkarnationer (hvoraf den sidste levede fra 1926 til 2011) som omdrejningspunkt. Og ikke mindst bør den sidste nye og meget populære kvindelige guru fra Kerala i Sydindien, kaldet "Hugging Amma" (1953-), nævnes i denne sammenhæng.

Gurubevægelserne vil som overordnet kategori blive behandlet i bogens kapitel 5 med udgangspunkt i to af grupperne – henholdsvis ISKCON-bevægelsen og den danske Amma-gruppe kaldet Amma-Danmark. Det interessante ved netop disse grupper i en dansk kontekst er, at der kun findes få kernemedlemmer, som kan indgå i kategorien med hindurelaterede, mens et langt større antal i større eller mindre grad er ubevidst inspirerede. Mange i denne gruppe er tiltrukket af, hvad guruerne siger,

FAKTABOKS

TANTRISME

Tantrisme er en særlig bevægelse inden for både hinduisme og buddhisme, som opstod i det nordlige Indien omkring 500-tallet e.v.t. i ikke-brahminske kredse. I hinduismen er tantrisme især kendt for at benytte sig af tantriske teknikker for at transformere kroppen. Formålet overordnet set er at overvinde enhver dualitet også mellem det mandlige og det kvindelige, som både er at finde i universet, også kaldet den essentielle virkelighed, og i kroppen selv. Frigørelsen fra denne verden opnås igennem ritualer, hvor de to poler forenes. Det kan fx ske ved seksuelt samkvem.

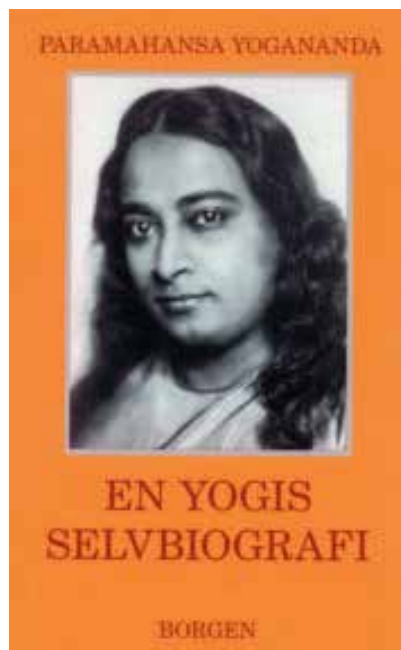
Figur 3. *En yogis selvbiografi* blev og er stadig en bestseller, selvom den stammer helt tilbage fra 1946.

og hvad de står for, men deres tilknytning står ikke alene. Den indgår ofte i en individuelt sammensat patchworkreligiøsitet. Dvs. at venerationen for en hinduguru, og hvad denne står for eller prædiker, indgår som en del af den religiøse overbevisning sammen med andre former for religion eller som et supplement til fx en folkekirke-tilknyttet religion.

Hvis en gurubaseret tradition “overlever” den første guru, så kalder man traditionen for en sampradaya (se faktaboks i kap. 5). En kendt sampradaya er Ananda-gruppen, som baserer sig på Paramahansa Yoganandas (1893-1952) lære. Bevægelsen er grundlagt af Swami Kriyananda (1926-2013), og det er nok den, som i første omgang bredte sig som inspirationskilde til hele verden, ikke mindst fordi den på mange måder kombinerer det spirituelle med det praktiske og dermed er nemmere at “oversætte” til andre kontekster end den indiske. Et særligt kendetegn ved disse grupper er det, som kaldes for kriya-yoga, og som betyder “handlingens yoga” og altså betegner det aktive aspekt ved yogadyrkelsen. Der henvises blandt andet til brugen af ud- og indåndingsteknikker (pranayama), særlige krops- og håndstillinger samt brugen af mantraer og gerne med fokus på en særlig lærermester eller guru.

Der findes flere yogaskoler i Danmark, der enten bevidst eller ubevidst tager udgangspunkt i Yoganandas lære og hans meditations- og yogapraksis, som netop bygger på kriya-yoga. Mange kender også bogen kaldet *En yogis selvbiografi*, som beskriver Yoganandas liv og lære. Bogen er fra 1946, men er i dag oversat til mere end 50 forskellige sprog og har solgt i mange millioner eksemplarer verden over. Personer som George Harrison fra The Beatles og Steve Jobs, grundlægger af Apple, har refereret til bogen som særlig betydningsfuld for dem.

Historisk set er de neohinduistiske grupper, som opstod i 1800- og 1900-tallets Indien, også vigtige repræsentanter for organisationshinduismen. Det er de ikke mindst, fordi de i mødet med den britiske kolonimagt og den kristne mission i Indien begyndte at sætte ord på den hinduistiske traditions

indhold på en sådan måde, at den kunne matche såvel religionskritik som en ydre mission. Desuden var disse grupper globalt orienterede, og de fleste havde et ønske om at udbrede den indiske filosofi til hele verden. Som de vigtigste kan nævnes Brahma Samaj (“brahminernes samfund” eller “fællesskab”); Arya Samaj (“ariernes samfund” eller “fællesskab”); Ramakrishna Mission med Vivekananda (1863-1902) som bevægelsens grundlægger og som den, der for alvor bragte yogaen til USA; Sri Aurobindo Ghose (1872-1950) og hans ashram (bofællesskab) i Tamil Nadu, som tiltrak disciple fra “Vesten”, men især fra Frankrig; og ikke mindst Mohandas Karamchand Gandhi, også kendt som Mahatma Gandhi (1869-1948), der stod i spidsen for Indiens uafhængighedsbevægelse, men som også er verdenskendt som den, der kæmpede for lige rettigheder for alle mennesker uafhængigt af køn, race og klasse.

Der vil komme eksempler på Gandhis og Vivekanandas hinduismeforståelse i bogens kapitel 1, da netop de to også har stor betydning for mange hinduer i Danmark i dag – ikke mindst som et positivt referencepunkt, idet de generelt har en høj stjerne både i og uden for Indien. De andre grupper er også yderligere beskrevet i kapitel 1.

Stammehinduisme, eller landsby- eller lægmandshinduisme, er den sidste hovedform i Jacobsens opdeling.

Denne form for hinduisme har kun en svag forbindelse til den brahminske kernetradition, og den har sjældent sanskritlærde brahminere som præster. De guder, der tilbedes, er ofte lokale skytsguder, men sættes i relation til den brahminske kernetradition, ved at man kalder dem en avatara (“nedstigning”) forstået som inkarnation eller udstråling af en af de guder, man møder i den brahminske kernetradition. Her er guden Vishnus 10 avataraer gode eksempler, men også Shiva bestemmes i dag til at have mange forskellige former. Tilsvarende gælder det med gudinden overordnet kaldet Devi, der også kommer til udtryk på mange måder både som selvstændig skytsgudinde og som hustru til Vishnu eller Shiva. Mange af disse lokale skytsguder kan spores helt tilbage til den gude- eller forfædre dyrkelse, man havde i en førhinduistisk tid.

Historisk set er det dog interessant, hvordan flere lokale eller regionale guder og ritualformer delvist er gledet ind i den brahminske kernetradition

FAKTABOKS

AVATARA

“Nedstigen”, en manifestation af en overordnet guddom, men i en anden form.

og dermed blevet blåstemplet som en del af den “rette form for hinduisme”. Det kan kaldes en *brahmaniseringsproces*. Et rigtigt godt eksempel på dette er guden Krishna, som er den centrale guddom i en brahmisk kernetekst kaldet Bhagavadgitaen (se kap. 1). Han kan spores tilbage til et område i det nordlige Indien kaldet Vrindaban, hvor han blev dyrket som en af de lokale guder. I dag forstås Krishna også som den 8. avatara af Vishnu.

Lokalhinduismen finder dog ofte ikke sin begrundelse i de hellige tekster, som brahminerne henviser til, men i mundtlige overleveringer af traditionen fra generation til generation, hvoraf nogle siden er blevet nedskrevet, og andre kommer til udtryk i tilbedende sange. Denne form for hinduisme kan bedst beskrives som en velsignelsesreligion, da der er fokus på at få hjælp, beskyttelse og velstand i livet nu og her. I denne religionsform er det ikke kun guder og gudinder, som tilbedes, men også mange naturfænomener (træer, buske, floder, planeterne, solen og månen).

Det er dog sjældent, at man møder disse religionsformer i en “ren” form. Og slet ikke i Danmark, hvor hinduerne i mødet med den danske organisationskultur ofte kobler lokalhinduismen til et tempel. Et godt eksempel i Danmark er et gudindetempel i Brande, hvor en lokalgudinde fra Sri Lanka kaldet Abirami dyrkes (se kap. 2).

Hinduisme i en dansk kontekst

Hinduisme i Danmark specifikt og religion generelt dannes altså på den ene side i en bestemt sammenhæng (hvor, hvornår og blandt hvem) og på den anden side i en overordnet kontekst (historisk, socialt, geografisk), som igen er viklet ind i et globalt netværk (fx andre hinduer andre steder i verden med et rituelt og tekstligt genkendeligt fællesskab og en fælles historie, globale guruer, nye trends).

Disse tre niveauer: *den særlige sammenhæng, den overordnede kontekst og det globale netværk*, påvirker hinanden gensidigt og tilpasser sig hinanden. Det betyder, at hinduisme i Danmark kommer til udtryk på sin helt særegne måde, hvis man sammenligner den med andre steder i verden. Og det er, hvad den skotske sociolog Roland Robertson (1999) meget sigende kalder for *glokalitet* (“glocality”). Dvs. at det universelle (globale) og det partikulære (det danske) er tæt sammenvævet, men samtidig er de også forskellige.

Hinduismen i Danmark er altså både præget af universelle og lokale forhold. Den har både tilknytningspunkter til en fælles global hinduistisk tradition og er formet af de specifikke forhold i Danmark, der gør, at der også opstår sær-